

Український державний університет залізничного транспорту

Затверджено
на засіданні кафедри економіки та
управління виробничим і комерційним
бізнесом
прот. №1 від 18 вересня 2023 р.

СИЛАБУС З ДИСЦИПЛІНИ

БІРЖОВА ДІЯЛЬНІСТЬ

II семестр 2023-2024 навчального року

освітній рівень перший (бакалавр)

галузь знань 07 управління та адміністрування

спеціальність 076 Підприємництво та торгівля

освітня програма: – Підприємництво, торгівля та біржова діяльність (ПТБД)

Час та аудиторія проведення занять: Згідно розкладу - <http://rasp.kart.edu.ua/>

Команда викладачів:

Лектор: Обруч Ганна Володимирівна Контакти: a_obruch@ukr.net
--

Години прийому та консультації: Пн 10:00-14:00.

Харків-2023

БІРЖОВА ДІЯЛЬНІСТЬ

II семестр 2023/2024 курс силабус

Команда викладачів:

Лектор: Обруч Ганна Володимирівна
Контакти:
a_obruch@ukr.net

Години прийому та консультації: Пн 10:00-14:00.

Біржа на сьогодні розглядається як один із основних елементів економічної системи високорозвинених країн, так званий організований ринок і майданчик для комунікації продавців та покупців. Учасники біржових торгових угод можуть використовувати різні фінансові інструменти: товари, цінні папери, валюту тощо. Залежно від цієї ознаки розрізняють товарно-сировинні, фондові, валютні біржі. Біржі здійснюють значний вплив на формування оптових та фінансових ринків у світу. Так, наприклад, товарні біржі здійснюють визначальний вплив на оптове ціноутворення на сировину, дорогоцінні метали, промислову та сільськогосподарську продукцію тощо. Фондові біржі є найпопулярнішим інструментом залучення інвестицій. Її функція заключається в регулюванні обігу цінних паперів на основі купівлі, продажу і визначення справедливої ринкової вартості активу – акцій компаній. За сприятливих обставин вартість цінних паперів може істотно вирости. Наприклад, в 2010 – 2011 рр. акції Укрнафти зросли більш ніж на 400 %. Показовим прикладом сьогодні є ціна акцій Тесли, вартість яких зросла з 420 дол. наприкінці минулого року до 1875 дол. на кінець серпня 2020 р. Хоча це одна з найбільш унікальних історій, але вона не єдина і демонструє інвестиційні можливості, які надає розвинений фондовий ринок, як для власників підприємств, так і для інвесторів.

Біржі працюють вже кілька століть. Наприклад, перша фондова біржа була відкрита в 1611 р. в Амстердамі, а в сучасному вигляді цей ринок стартував в Нью-Йорку в 1792 р. Зараз у всьому світі працює близько 10 найбільших фондових бірж, які розташовані в Нью-Йорку (США), Лондоні (Великобританія), Гонконгу та Шанхаї (Китай), Амстердамі (Нідерланди), Франкфурті (Німеччина). Станом на червень 2020 р. рівень ринкової капіталізації 100 найбільших компаній світу досягнув 25,0 трлн дол. До п'ятірки лідерів ввійшли: Saudi Aramco (Саудівська Аравія, галузь – видобуток, переробка нафти і газу, рівень капіталізації – 1,733 трлн дол.), Apple (США, електроніка та інформаційні технології, 1,581 трлн дол.), Microsoft (США, розробка програмного забезпечення, 1,543 трлн дол.), Amazon (США, роздрібна торгівля, 1,376 трлн дол.) і Alphabet (США, інтернет-технології, 0,966 трлн дол.). Найбільшою кількістю компаній представлені США (59 компаній, 15,948 трлн дол.), Китай (13 компаній, 2,96 трлн дол.), Великобританія (4 компанії, 468 млрд дол.), Швейцарія (3 компанії, 841 млрд дол.). Для підприємства це своєрідний індикатор конкурентоспроможності та інвестиційної привабливості на ринку.

З розвитком інтернету та комп'ютерних технологій у кожного з'явилася реальна можливість стати учасником біржової діяльності. На сьогодні розвиток трейдингу набирає обертів. Найпопулярнішим напрямком є ринок FOREX, що є позабіржовим ринком з маржинальною торгівлею, де можна укласти угоди з використанням кредитного плеча, що дозволяє вести торгівлю на суми, що в рази перевищують реальний капітал учасника торгів. Однак, для успішної участі в біржовій торгівлі необхідно володіти навичками у сфері біржової діяльності, знати основи трейдингу, вміти прогнозувати котирування акцій.

Вивчення дисципліни «Біржова діяльність» дозволить студенту сформувати необхідні теоретичні знання та практичні навички щодо організації і функціонування біржового ринку, як складового елемента інфраструктури ринку, технологій здійснення біржових операцій та основ технічного і фундаментального аналізу ринку.

Курс має на меті сформувати та розвинути наступні компетентності студентів:

Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

Навики використання інформаційних та комунікаційних технологій.

Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.

Здатність обирати та використовувати відповідні методи, інструментарій для обґрунтування рішень щодо створення, функціонування підприємницьких, торговельних і біржових структур.

Розуміння форм взаємодії суб'єктів ринкових відносин.

Здатність застосовувати інноваційні підходи в діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.

Здатність визначати та оцінювати характеристики товарів і послуг в підприємницькій, торговельній, біржовій діяльності.

Здатність до бізнес-планування, оцінювання кон'юнктури ринків і результатів діяльності у сфері підприємництва, торгівлі та біржової практики з урахуванням ризиків.

Чому ви маєте обрати цей курс?

Якщо ви хочете стати гарним спеціалістом зі спеціальності «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», вам не обійтися без знань, що таке біржа, як вона працює,

які види бірж існують та технології здійснення біржових операцій, види біржових договорів, економічний механізм біржової торгівлі тощо. Якщо ви хочете навчитися користуватися методами технічного та фундаментального аналізу, зчитувати інформацію з тікових графіків та графіків японських свічок, розуміти, як формується індекс ДоуДжонса та багато інших, виконувати розрахунки з опціонів, ф'ючерсних, форвардних та інших контрактів, відрізнити спекулянтів від інвесторів та ще багато іншого – все це ви знайдете в пропонованому курсі «Біржова діяльність».

Від здобувачів очікується: базове розуміння таких дисциплін, як економіка підприємства, економічний аналіз, фінанси, теорія ймовірностей та математична статистика, менеджмент, маркетинг.

Команда викладачів будуть готові надати будь-яку допомогу з деякими з найбільш складних аспектів курсу по електронній пошті, на форумі і особисто - у робочий час.

Організація навчання

Цей курс, який вивчається з лютого по червень, дає студентам глибоке розуміння сутності біржової торгівлі та практичні рекомендації з її організаційного та методичного забезпечення.

Курс складається з однієї лекції на тиждень і одного практичного заняття раз на 2 тижні. Він супроводжується текстовим матеріалом, презентаціями та індивідуальними завданнями. Студенти матимуть можливість застосовувати отримані знання та вирішувати практичні (групові та індивідуальні) завдання в галузі біржової діяльності. Крім того, передбачається виконання та захист індивідуального розрахункового завдання з різних ситуацій у діяльності бірж.

Практичні заняття курсу передбачають виконання розрахункових та інших завдань, опитування та дискусії за темами, захист рефератів (1 модуль). В кінці курсу передбачений захист індивідуального розрахункового завдання (2 модуль). Виконання завдання супроводжується зануренням у суміжні дисципліни, що доповнюють теми, та формує у студента інформаційну та комунікативну компетентності.

Ресурси курсу

Інформація про курс розміщена на сайті Університету (<http://kart.edu.ua>), включаючи навчальний план, лекційні матеріали, презентації, завдання та правила оцінювання курсу) .

Додатковий матеріал та посилання на електронні ресурси доступні на сайті Університету у розділі «дистанційне навчання». Необхідна підготовка повинна бути завершена до початку практичного заняття. Ви повинні бути готовими до дискусій та мозкових штурмів – ми хочемо знати, що ви думаєте!

Приклади питань для обговорення:

- 1) У чому полягає економічна роль біржі?

- 2) Хто є основними клієнтами бірж? Чи можливо, на вашу думку, у сучасному світі здійснювати торгівлю без бірж?
- 3) Якими нормативно-правовими актами регулюється український біржовий ринок?
- 4) Для чого потрібна стандартизація біржових товарів? Як вона виконується?
- 5) Чим ф'ючерсна угода відрізняється від форвардної?
- 6) Як формуються ціни на певні товари на біржі?
- 7) Які існують способи котирування цін?
- 8) Що таке технічний аналіз? Як обрати певний вид аналізу?
- 9) Що відображують тіковий графік, графік барів і графік японських свічок?
- 10) Чи застосовуються в Україні сучасні технології біржових торгів? Які?

Лекції та практичні заняття

Список основних лекцій курсу наведений нижче. Пильнуйте за змінами у розкладі.

ен р ж и	Кі ль ди к. н с	Тема лекції	Кі ль ди к. н с	Тема практичних, семінарських занять
	2	Тема 1. Поняття біржі. Історія біржової справи	1	Тема 1. Поняття біржі. Історія біржової справи
	2	Тема 2. Функції бірж і їх класифікація	1	Тема 2. Функції бірж і їх класифікація
	2	Тема 3. Державне регулювання біржової діяльності в Україні	1	Тема 3. Державне регулювання біржової діяльності в Україні
	2	Тема 4. Біржовий товар	1	Тема 4. Біржовий товар
	2	Тема 5. Види біржових договорів	1	Тема 5. Види біржових договорів
	2	Тема 6. Біржове ціноутворення та котирування цін	1	Тема 6. Біржове ціноутворення та котирування цін
	4	Тема 7. Прогнозування стану біржової кон'юнктури: фундаментальний і технічний аналіз	2	Тема 7. Прогнозування стану біржової кон'юнктури: фундаментальний і технічний аналіз
Модульний контроль 1				
	2	Тема 8. Організація і технологія біржової торгівлі.	1	Тема 8. Організація і технологія біржової торгівлі.
	4	Тема 9. Торговельно-посередницька діяльність і учасники біржових операцій	2	Тема 9. Торговельно-посередницька діяльність і учасники біржових операцій
	2	Тема 10. Товарні і товарно-сировинні біржі	1	Тема 10. Товарні і товарно-сировинні біржі
	2	Тема 11. Аграрні біржі.	1	Тема 11. Аграрні біржі.

	2	Тема 12. Фондові біржі.	1	Тема 12. Фондові біржі.
	2	Тема 13. Валютні біржі.	1	Тема 13. Валютні біржі.
	2	Тема 14. Біржові спекуляції: сутність і роль в економіці.	1	Тема 14. Біржові спекуляції: сутність і роль в економіці.
Модульний контроль 2				
Залік				

Правила оцінювання

При заповненні заліково-екзаменаційної відомості та залікової книжки (індивідуального навчального плану) студента, оцінка, виставлена за 100-бальною шкалою, повинна бути переведена до національної шкали (5, 4, 3,) та шкали ECTS (A, B, C, D, E)

Визначення назви за державною шкалою(оцінка)	Визначення назви за шкалою ECTS	За 100 бальною шкалою	ECTS оцінка
ВІДМІННО – 5	Відмінно – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	90-100	A
ДОБРЕ – 4	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	82-89	B
	Добре – в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок	75-81	C
ЗАДОВІЛЬНО - 3	Задовільно - непогано, але зі значною кількістю недоліків	69-74	D
	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії	60-68	E
НЕЗАДОВІЛЬНО - 2	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим як отримати залік (без повторного вивчення модуля)	35-59	FX
	Незадовільно - необхідна серйозна подальша робота (повторне вивчення модуля)	<35	F

Завдання на самостійну роботу:

- Студентам пропонується обрати тему реферата (1 модуль), який він повинен захистити публічно, бажано з презентацією;
- Студентам пропонується індивідуальне розрахункове завдання (2 модуль).

Деякі теми рефератів

1. Законодавче регулювання діяльності фондового ринку в Україні.
2. Права та обов'язки членів біржі відповідно до українського законодавства.
3. Організація операційного залу
4. Особливості функціонування Української аграрної біржі.
5. Мова біржових жестів. Інформація всередині і ззовні біржі. Використання електронних засобів інформації.
6. Біржові кризи та їх вплив на фондовий ринок.
7. Біржові угоди та їх класифікація. Послідовність укладання угоди: продавець, брокер, біржа, брокер, покупець.
8. Учасники біржового ринку: емітенти цінних паперів, інвестори продавці і покупці, посередники, держава.
9. Поняття опціону, спільні риси і розбіжності опціонів і ф'ючерсних контрактів.
10. Розвиток валютної біржі в Україні (на прикладі УМВБ).

Відвідування лекцій:

За відвідування кожної лекції нараховується 2 бали. **Максимальна сума становить 16 балів за модуль.**

Практичні заняття:

Оцінюються за відповідями та ступенем залученості у дискусії (до 5 балів). **Максимальна сума становить 5 балів за кожне заняття, відповідно, 20 балів за модуль.**

Самостійна робота

Написання та захист реферату (у 1 модулі) **оцінюється у 24 бали**; виконання та захист індивідуального розрахункового завдання (у 2 модулі) **оцінюється у 24 балів.**

Модульне тестування:

Оцінюються за вірними відповідями на тестові модульні питання (20 питань в тесті, кожна вірна відповідь оцінюється у 2 бали). **Максимальна кількість становить 40**

балів за модуль.

Іспит

- Студент отримує підсумкову оцінку за результатами модульного 1-го та 2-го контролю шляхом накопичення балів. Максимальна кількість балів, яку може отримати студент, становить 100 (до 60 балів поточного контролю та до 40 балів тестування). Середнє арифметичне суми модульних оцінок складає підсумковий бал. Якщо студент не погоджується із запропонованими балами він може підвищити їх на іспиті, відповівши на питання в білеті (Додаток 1).

Програмні результати навчання

Використовувати базові знання з підприємництва, торгівлі і біржової діяльності й уміння критичного мислення, аналізу та синтезу в професійних цілях.

Застосовувати набуті знання для виявлення, постановки та вирішення завдань за різних практичних ситуацій в підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності.

Організувати пошук, самостійний відбір, якісну обробку інформації з різних джерел для формування банків даних у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності.

Проявляти ініціативу і підприємливість в різних напрямках професійної діяльності, брати відповідальність за результати.

Знати термінологію і мати базові й структуровані знання у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності для подальшого використання на практиці.

Володіти методами та інструментарієм для обґрунтування управлінських рішень щодо створення й функціонування підприємницьких, торговельних і біржових структур.

Використовувати знання форм взаємодії суб'єктів ринкових відносин для забезпечення діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.

Вміти вирішувати професійні завдання з організації діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур і розв'язувати проблеми у кризових ситуаціях з урахуванням зовнішніх та внутрішніх впливів.

Демонструвати вміння бізнес-планування, оцінювання кон'юнктури ринків та результатів діяльності підприємницьких, торговельних і біржових структур з урахуванням ризиків.

Команда викладачів:

Обруч Ганна Володимирівна (<http://kart.edu.ua/staff/obruch-gv>) – лектор з інноваційного розвитку підприємства в УкрДУЗТ. Отримала ступінь к.е.н. за спеціальністю 08.00.04 – «Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)» – в УкрДУЗТ у 2017 році.

Напрямки наукової діяльності: забезпечення збалансованого розвитку підприємств залізничного транспорту, інноваційний розвиток і конкурентоспроможність підприємств промисловості та транспорту.

Кодекс академічної доброчесності

Порушення Кодексу академічної доброчесності Українського державного університету залізничного транспорту є серйозним порушенням, навіть якщо воно є ненавмисним. Кодекс доступний за посиланням:

<http://kart.edu.ua/documentu-zvo-ua>

Зокрема, дотримання Кодексу академічної доброчесності УкрДУЗТ означає, що вся робота на іспитах та заліках має виконуватися індивідуально. Під час виконання самостійної роботи студенти можуть консультиватися з викладачами та з іншими студентами, але повинні самостійно розв'язувати завдання, керуючись власними знаннями, вміннями та навичками. Посилання на всі ресурси та джерела (наприклад, у звітах, самостійних роботах чи презентаціях) повинні бути чітко визначені та оформлені належним чином. У разі спільної роботи з іншими студентами над виконанням індивідуальних завдань, ви повинні зазначити ступінь їх залученості до роботи.

Інтеграція студентів із обмеженими можливостями

Вища освіта є провідним чинником підвищення соціального статусу, досягнення духовної, матеріальної незалежності і соціалізації молоді з обмеженими функціональними можливостями й відображає стан розвитку демократичних процесів і гуманізації суспільства.

Для інтеграції студентів із обмеженими можливостями в освітній процес Українського державного університету залізничного транспорту створена система дистанційного навчання на основі сучасних педагогічних, інформаційних, телекомунікаційних технологій.

Доступ до матеріалів дистанційного навчання з цього курсу можна знайти за посиланням: <http://do.kart.edu.ua/>

Додаток 1

ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ З ДИСЦИПЛІНИ «БІРЖОВА ДІЯЛЬНІСТЬ»

1. Виникнення біржі, етимологія цього поняття
 2. Характеристики біржової торгівлі
 3. Сутність та основні риси біржі
 4. Етапи еволюції біржової торгівлі
 5. Функції біржі
 6. Класифікація бірж: товарні, фондові та валютні біржі
 7. Різновиди бірж за видами укладених угод
 8. Види бірж за принципом організації
 9. Види бірж за формою участі відвідувачів у торгах
 10. Види бірж за рівнем спеціалізації (номенклатурою товарів)
 11. Види бірж за місцем у світовій торгівлі і регіоном дії (сферою діяльності) та за організаційно-правовим положенням
 12. Історія та сучасний стан біржової діяльності в Україні
 13. Державне регулювання діяльності бірж в Україні
14. Органи державного регулювання біржової діяльності в Україні та їх функції
15. Форми державного управління біржовою діяльністю
16. Об'єднання бірж в асоціації. Національна асоціація бірж України (НАБУ)
17. Класифікація біржових товарів
18. Характеристики біржових товарів
19. Стандартизація біржових товарів
20. Фінансові інструменти як специфічний біржовий товар
21. Валюта як біржовий товар
22. Сутність біржових договорів (угод)
23. Основні риси та класифікація біржових угод
24. Угоди з реальним товаром: види, сутність
25. Угоди без реального товару: види, сутність
26. Основні відмінності форвардних і ф'ючерсних контрактів
27. Опціони: сутність, види

28. Принципи формування цін на біржові товари
29. Попит і пропозиція на товарному біржовому ринку
30. Чинники, які регулюють функцію пропозиції на товарній біржі залежно від ціни
31. Чинники, які регулюють функцію попиту на товарній біржі залежно від ціни
32. Спотова та ф'ючерсна ціна активу
33. Беквардейшн, та форвардейшн: сутність, умови появи.
34. Сутність і види біржового котирування цін
35. Види котирування цін
36. Організація та правила котирування цін
37. Обов'язкові правила котирування цін
38. Методики котирування цін
39. Види цінових стратегій під час здійснення біржових операцій
40. Фундаментальний аналіз біржових цін та курсів: основні поняття
41. Застосування фундаментального аналізу на фондових ринках
42. Біржовий індекс та його функції; види біржових індексів
43. Технічний аналіз біржових цін і курсів
44. Тіковий графік, лінійний графік, графік барів (відрізків) та японські свічки
45. Порівняння технічного та фундаментального аналізу: проблема вибору